

Bezoekadres:
Frédérickazern, Gebouw 32
van der Burchlaan 31
Postadres:
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
<http://www.mindof.nl>

Stellen:

Tel: 070 350 8400
Fax: 070 350 8401
MDTN:

IRAK:

Reactie MIVD op rapport

"Iraq's Weapons of Mass Destruction"
The assessment of the British government

DIS 2002017387

Status: Gtaal
Datum: 2 oktober 2002

Titel Irak reactie op rapport Britse regering over
WMD
Status Final
Datum 7 oktober 2002

Samenvatting/ algemene conclusie:

Het Britse rapport lijkt slechts een samenvatting van wat ook bij de MIVD al langer bekend is over het Iraakse wapenarsenaal. Het rapport bevat m.n. over de periode na 1998 (beëindiging UNSCOM inspecties) geen nieuwe, concrete, gegevens over het Iraakse programma voor "Weapons of Mass Destruction (WMD)". In het rapport zijn ook geen gegevens aan te treffen die volledige zekerheid kunnen bieden omtrent de huidige status van het arsenaal aan WMD in Irak. In die zin is het rapport teleurstellend. Het primaire doel van het document is de Britse publieke opinie te beïnvloeden. Dit bepaalt ook het niveau van de informatievoorziening en de gehanteerde formuleringen. Het rapport geeft geen omvattende dreigingsanalyse maar gaat vrijwel uitsluitend in op één aspect daarvan, te weten de Iraakse WMD-capaciteiten.

De conclusies van het rapport zijn in algemeen zin in lijn met de analyse van de MIVD.

1. Inleiding

Op 24 september 2002 heeft de Britse regering het eerder aangekondigde rapport gepubliceerd inzake bewijzen met betrekking tot "Iraq's Weapons of Mass Destruction". Hieronder volgt een beoordeling van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst van dit rapport. De analyse vergelijkt de algemene Britse appreciatie met de visie (het zgn. normbeeld) van de MIVD, geeft een toelichting op enkele specifieke onderwerpen, m.n. de (militaire) dreiging en sluit af met een eindbeoordeling.

2. Algemene appreciatie

In algemene zin sluiten de beoordeling en conclusies in het Britse rapport goed aan bij hetgeen uit inlichtingenbronnen en analyses van de MIVD is af te leiden. De gevalideerde informatie in het document dateert echter uit de periode 1991 - 1998. De informatie in het rapport blijft in het algemeen oppervlakkig; er wordt geen nieuw, taal slaan overtuigend bewijs aangevoerd over de periode na het vertrek van de wapeninspecteurs (1998) tot heden.

De informatie in het rapport is dikwijls gebaseerd op begrippen als 'can be' en 'could be' in plaats van 'fact' en 'proof'. Ook het begrip 'intelligence shows' komt regelmatig in de tekst voor, maar de invulling daarna met feiten ontbreekt. Voorts is het rapport rijkhartig voorzien van zorgvuldig gekozen formuleringen, suggestieve cijfers, kaderljes en foto's. Het is dan ook vooral een rapport voor publieke consumptie. In dat opzicht beantwoordt het rapport aan zijn doel.

Titel	Irak: reactie op rapport Britse regering over WMD
Status	Finiaal
Datum	2 oktober 2002

In de hoofdstukken 'Foreword by the Prime Minister' en 'Part 3: Iraq under Saddam Hussein' wordt aangegeven dat het Irakese wapens arsenaal en het kwaadaardige karakter van het Saddam-regime een reële dreiging vormen voor de regionale en internationale veiligheid en een bedreiging vormen voor de Britten zelf. Waaruit deze dreiging precies bestaat (concrete militaire inzetmogelijkheden) wordt echter niet duidelijk gemaakt. De specifiek-militaire aspecten van de dreiging die Irak momenteel kan vormen, zijn in dit rapport vrijwel niet aan de orde gekomen. Onduidelijk blijft derhalve in hoeverre Irak in staat is (op korte termijn) WMD-capaciteiten (daadwerkelijk in wapens om te zetten (*weaponising*).

Het rapport beperkt zich in hoofdzaak tot slechts één aspect van dreiging, te weten capaciteiten. Andere aspecten van de dreiging, zoals de intenties van het regime, de waarschijnlijkheid en mogelijkheid van inzet van WMD en daarmee uiteindelijk de geloofwaardigheid van de dreiging, blijven onbenoemd. De dreigingsanalyse blijft derhalve één-dimensionaal. Door slechts naar capaciteiten te kijken, lijkt echter de Britse conclusie gerechtvaardigd dat de WMD-dreiging van Irak reëel is. Bij beschouwing van de dreiging in militaire zin zijn kanttekeningen te plaatsen. Daarmee is echter niet gezegd dat de Irakese programma's op zich geen risico inhouden. Dat doen zij wel.

Voorts is de rol van Irak zelf als proliferator niet aan de orde gesteld. Het aspect terrorisme wordt - opmerkelijk genoeg - evenmin genoemd in het rapport. De vermeende relatie tussen het regime in Irak en Al Qa'ida (waarop de Amerikaanse nationale veiligheidsadviseur C. Rice recent nog heeft geduld) wordt niet gememoreerd. Daarmee is het dossier nadrukkelijk losgekoppeld van de strijd tegen het internationale terrorisme.

Regelmatig wordt in het rapport gesteld dat inlichtingen indiceren dat Irak beschikt over een command and control systeem voor de inzet van massavernietigingswapens waardoor het bereidt en in staat is deze zonnig binnen 45 minuten te ontplooiën. Deze stelling is echter zeer suggestief. Niet duidelijk is over welke wapens dit gaat en onder welke voorwaarden de stelling geldt. Op enkele aspecten van de concrete militaire dreiging, waaronder de ontplooiing van wapens binnen 45 minuten, wordt hieronder nader ingegaan.

3. Enkele inhoudelijke aspecten vanuit militair perspectief

Hoe Saddam floessen er in is geslaagd buurlanden en uiteindelijk de wereldgemeenschap uit te dagen is in vele opzichten uniek. Belangrijke gebeurtenissen in dit proces waren de oorlog met het buurland Iran (1980-1988), de inval in Koeweit (1990), de (tweede) Golfoorlog met o.m. raketaanvallen op VS bases in Saoedi-Arabië en op Israël, de zeer gewelddadige onderdrukking van Koerden in Noord-Irak en Shiieten in het zuiden van het land (1991). Nog opvallender dan deze reeks oorlogshandelingen is het gegeven dat het Irakese regime in een aantal gevallen en op een aanzienlijke schaal chemische en mogelijk zelfs biologische strijdmiddelen heeft

Titel	Irak, rechte op rapport Britse regering over WMD
Status	Eindaal
Datum	2 oktober 2002

ingeret. Met name Iran en de Shiïten zijn daar het slachtoffer van geworden. De gewelddadigheden tegen de Koerden en Shiïten in 1991 waren uiteindelijk aanleiding voor het installeren van no-fly zones in het noorden en zuiden van Irak. Hiermee werd Irak de controle van meer dan de helft van zijn luchtruim ontnomen. Daarnaast bood dit de VS en het VK de mogelijkheid een duidelijke vinger aan de Iraakse pols te houden.

Als verliezer van de tweede Golfoorlog verplichtte Irak zich jegens de VN haar massavernietigingswapens en raketten met een bereik groter dan 150 km te vernietigen. Deze vernietiging werd gecontroleerd door VN-wapeninspecteurs (UNSCOM). In de loop van 1998 stelde Irak zich op het standpunt dat het aan zijn verplichtingen had voldaan. Chef-inspecteur Butler had daar overigens een geheel andere mening over, wat voor Irak weer aanleiding was zijn medewerking aan de inspecties op te zeggen. Ondanks de instelling van een nieuw VN inspectieregime (UNMOVIC) in 1998, een symbolische tegemoetkoming aan deels terecht Iraakse UNSCOM frustraties, bleef de essentie van de verplichting alle activiteiten op het gebied van massavernietigingswapens te beëindigen en te ontmantelen overeind. Zoals toen al werd verwacht, zou UNMOVIC nooit in staat worden gesteld daadwerkelijk inspecties uit te voeren. Wel werd UNMOVIC een redelijk effectief controle-instrument op afstand. Dit omdat het een goed inzicht had in de goederenstromen die Irak in het kader van het olie voor voedsel programma binnen kwamen. Van een grootschalige wederopbouw van de Iraakse programma's voor massavernietigingswapens kon dan ook geen sprake zijn.

Anderzijds is er alle reden voor aan te nemen dat Irak nog steeds aan massavernietigingswapens werkt. De voortdurende achteruitgang van de Iraakse conventionale militaire middelen in het afgelopen decennium hebben een punt bereikt waarop een eventuele heropbouw buitengewoon veel tijd en geld zal gaan kosten. Dit is voor het Iraakse regime onaanvaardbaar. In de ogen van Irak bieden alleen massavernietigingswapens, tezamen met ballistische raketten, een afdoende, geloofwaardige afschrikking tegen de potentiële (militaire) dreigingen vanuit binnen- en buitenland. Het ligt derhalve in de lijn van de verwachting dat Irak ook in de afgelopen jaren vanuit dit perspectief de nadruk heeft gelegd op zijn programma's voor niet-conventionele wapens om het conventionele overwicht van zijn rivalen te compenseren. De schaal waarop Irak dit doet is noodgedwongen bescheiden, om de simpele reden dat het overgrote deel van haar programma's voor massavernietigingswapens is ontmanteld onder UNSCOM supervisie. Dat Irak een deel van haar middelen bijvindt weten te verstoppen is evenzeer een gegeven. De omvang van deze middelen kan slechts worden geschat en is met zekerheid kleiner dan de boekhoudkundige ruimte tussen het door UNSCOM geschatte en de uiteindelijk vernietigde volumes. De in het Britse rapport genoemde volumes, zoals afgeleid uit de UNSCOM rapportages, zijn dus naar alle waarschijnlijkheid geïnterpreteerd en dus iets aan de hoge kant.

De kans dat het Irak is gelukt op relevante schaal onderdelen of stoffen voor massavernietigingswapens in het buitenland te kopen is aanwezig, maar klein. Daarbij

Titel	Irak: reactie op rapport Britse regering over WMD
Status	Finiaal
Datum	7 oktober 2002

moet niet worden vergelezen dat al meer dan tien jaar met buitengewoon krachtige inlichtingenmiddelen naar Irak is gekeken. Het rendement van die inlichtingenactiviteit is eveneens uiterst beperkt gebleven, iets wat zeker ook te maken heeft met het feit dat Irak meester is in het hanteren van tegenmaatregelen en omdat het een zeer gesloten land is.

De middelen waarover Irak momenteel zou kunnen beschikken, omvatten datgene wa het sinds 1991 heeft weten te verstoppen alsmede aanvullende middelen die het heimelijk in het buitenland heeft weten te verwerven dan wel binnen de eigen industrie heeft weten te produceren (met name chemisch en mogelijk ook biologisch). Hard bewijzen dat Irak tijdens het UNSCOM regime en later tijdens het UNMOVIC regime zijn programma's voor massavernietigingswapens heeft hervat, zijn moeilijk aan te dragen. Omdat eerdere aankondigingen deden vermoeden dat het VK met een sterke bewijslast tegen het Irakese regime zou komen, wordt het JIC rapport als enigszins teleurstellend ervaren. Niettemin bevat het rapport elementen die men zich terdege moet aantrekken.

De Britse aankondiging dat het Irakese regime binnen 45 minuten chemische of biologische middelen gereed kan stellen (to deploy), betekent nog niet dat die binnen genoemd tijdsbestek overal kunnen worden ingezet. Mogelijk houdt deze aankondiging verband met ad-hoc productie door mobiele productie eenheden. Hoe de afgevuurd wapens vervolgens naar hun doelen moeten worden gebracht, vermeldt het rapport niet. De Irakese luchtmacht is nauwelijks nog operationeel te noemen en ballistische raketten, met hun zwak logistiek, samenbrengen met de mobiele productie-eenheden is ook een militair technisch gecompliceerde operatie. Het effectieve inzetten van chemische of biologische wapens binnen 45 minuten tegen doelen in Turkije, Cyprus en Israël vereist een ballistische raket als overbrengingsmiddel. Of Irak een operationele Al Hussein raket (voldoende bereik) bezit en/of een dergelijk wapen binnen 45 minuten kan worden ingezet, is zeer twijfelachtig. Alleen een goed geoefende bemanning is in staat een kant-en-klaar opgestelde Al-Hussein raket in deze korte tijd te lanceren.

De inzet van chemische en/of biologische wapens als slagveldwapens in een lokaal scenario is dan ook veel meer voor de hand liggend, zeker indien grondtroepen in Irak worden ingezet. Het gaat dan vooral om (chemische) artilleriegranaten, met een beperkt bereik en een gelimiteerde militaire toepasbaarheid. Wat er in geval van een krachtige aanval op Irak, indien het command and control systeem onder druk staat, van de genoemde 45 minuten overblijft is onzeker. Het moet niet worden uitgesloten dat het regime tot inzet van met name chemische strijdmiddelen zou kunnen overgaan in geval van een aanval van de VS met als doel een 'regime change' in Bagdad tot stand te brengen. Van belang hierbij is wel, dat de kans reëel is dat die laatste perceptie mogelijk in zo'n vergevorderd stadium postvat, dat - gelet op het centralistische karakter van het machtssysteem - de order van het opperbevel in Bagdad naar de bevoegde commandanten voor deze inzet te laat gegeven wordt. In de eerste plaats is het mogelijk dat de order de bevoegde commandant niet (meer) bereikt doordat de verbindingen

Titel Irak, reactie op rapport Britse regering over
WMD
Status Final
Datum 2 oktober 2002

afgesneden zijn. In de tweede plaats kan de militaire situatie ter plekke dan al zodanig versterkt zijn, dat de loyaliteit van de plaatselijke commandant in vergaande mate is ondermijnd en deze besluit de ordeer te negeren.

Evenzeer is onzeker (en het rapport gaat daar ook niet op in) wat er onder die omstandigheden van de effectiviteit van chemische of biologische wapens overblijft. UNSCOM kon vaststellen dat sommige soorten chemische munitie van redelijk goede kwaliteit waren. Toch was de Irakese aanpak in vele gevallen uiterst pragmatisch: snel produceren, snel uitleveren en afvuren. In die situatie was 99% zuiver of iets minder goed genoeg. Het gegeven dat Irak sinds 1991 quasi permanent door mysterieuze colonne vrachtwagens (mobiele productie eenheden) wordt doorkruist is niet nieuw. Dit gegeven was ook de UNSCOM inspecteurs bekend, maar die zagen geen kans daar wat tegen te ondernemen. Vreemd is het dat het VK geen mogelijkheid ziet op dit gebied een 'case' neer te zetten. Het zou de politieke spanningen in de richting van een hardt aanpak van het regime Saddam Hoessain zeker hebben ondersteund.

Jammer is dat het Britse rapport inzake ballistische raketten vele in de Irakese context niet relevante details aanhaalt, zoals de minimale verlenging van de dracht van korte afstands-raketten boven de 150 km grens. Minder is dit niet relevant en ook niet echt bewezen. Feit is dat Irak beschikt over de kennis en de productiecapaciteit voor ballistische raketten. Veel relevanter vanuit actuele militaire optiek zijn echter de gegevens waarmee het aantal van 20 Al Hoessains (bereik 600 km) wordt onderbouwd en waarmee licht wordt geworpen op hun operationele inzetbaarheid. Die ontbreken in het rapport.

4. Conclusie

Het Britse rapport lijkt slechts een samenvatting van wat ook dezerzijds al langer bekend is over het Irakese wapenarsenaal. De conclusies van het rapport wijken op hoofdpunten inhoudelijk niet af van de analyse van de MIVD. Het is een op het publiek gericht rapport. In dat opzicht beantwoordt het aan zijn doel. Vanuit de optiek van een militaire inlichtingendienst bevat het rapport echter geen nieuwe, concrete, militair relevante gegevens over de Irakese WMD programma's en ballistische wapens, en is het derhalve enigszins teleurstellend. Concrete militaire inzetmogelijkheden blijven onderbelicht. Wat betreft het "nieuwe" feit dat sommige chemische en biologische wapens binnen 45 minuten ontploikbaar zouden zijn, moet ervan worden uitgegaan dat dit een verwijzing is naar bestaande Irakese slagvektwapens met een beperkt bereik en een gelimiteerde militaire toepasbaarheid.

Classificatie

Voorrangsaanduiding

Datum

Correspondentienummer

Ministerie onderdeel

MIVD

Blauwe brief

Brief

Nota

Telegram

Telex

Klod + net

DIS 2002017 307

Aan

Bezoekadres

Doorkiesnummer

Minister President
d.t.v. Mindef

Onderwerp

Reactie MIVD op rapport.
Iraq's Weapons of mass
Destruction.

Mede te zenden bijlagen

Aantal

Steller

Taalstel

Datum

Paraaf

Aanwijzingen voor de secretaris

Stuk is verzonden met
Disnummer 2002017413.
Aanbiedingsbrief heeft
een nieuw disnummer gekregen.
Te zenden afschriften

Vervolg- en medeparaten vooraf

Dienstonderdeel

Ontv.

Verz.

Paraaf

Steller

Eindparaaf

Afgedane exhibita

DIS 2002017413

Arrestatie paraaf

Ter kennisneming achteraf

Overgelegde retro-acta

Uitgaand stuk

getypt door

gecoll. door

verzendsdatum

verzonden door

Agendanummers

Codanummers

Ministerie van Defensie

! : aankruisen wanneer vervolgd moet worden op pagina 4.

ARCVADEF 2017413-2002